

İSTANBUL TİCARET ODASI

MARMARA
ANADOLU
İMAM HATİP
LİSESİ

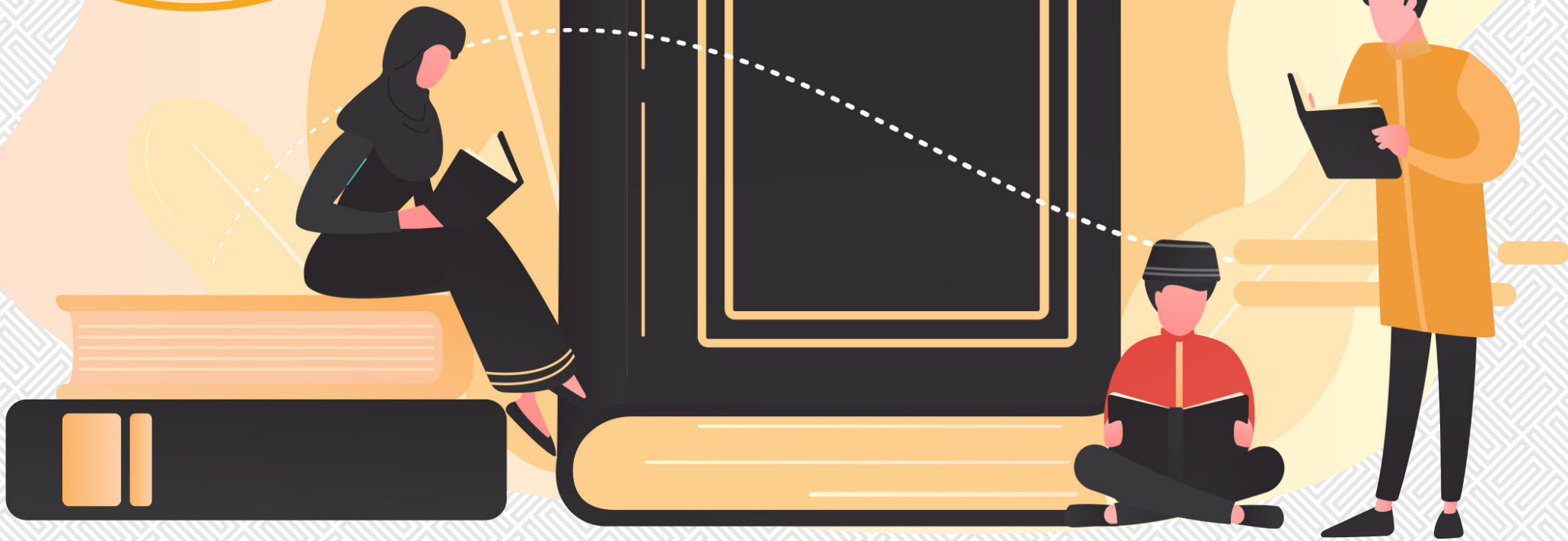

HAFİZ ADAYLARI İÇİN

ETKİLİ ÇALIŞMA

ALİŞKANLIKLARI

**ANNE
BABALARA
ÖNERİLER**

ÇALIŞMA ALİŞKANLIKLARI

Değerli anne-babalar unutmayın hafızlık eğitimi yoğun emek isteyen ve oldukça uzun bir süreçtir. Ortalama 24 ayda öğrencinin hafız olabilmesi hedeflenmektedir. Hafızlık eğitiminin aksamadan sürdürülebilmesi hafız adayının uzun süreli motivasyonu kadar, uygun çalışma alışkanlıklarını oluşturması ve geliştirmesi ile de yakından ilgilidir. Çocuklarınıza bu yoğun süreçte daha etkili destek olabilmemiz için sizlerin de etkili çalışma alışkanlıkları hakkında bilgi sahibi olmanızın önemi büyük. Sizler için hazırladığımız bu kitapçıkta, sırasıyla bu alışkanlıklarını açıklamaya çalıştık.

EZBER ÖNCESİ YAPILACAKLAR

Ezberlenecek sayfadaki kritik yerleri işaretleme/ işaretlettirme

Hafızlık sürecinde ezberlenecek kimi ayetlerde yer alan ve karıştırılan, telaffuzu güç ibarelerin daha ezbere başlamadan önce belirlenmesi, bilhassa da işaretlenmesi ya da bilen birine işaretlettirilmesi ezberi kolaylaştırmaktadır. Bu sayede hatasız ezberleme olasılığı artmaktadır. Oysa bilinçsizce yanlış okunan kısımlar bolca tekrar neticesinde kalıcı hatalara dönüşmekte bu tür hataların düzeltilmesi ise oldukça zor olmakta, dahası hafız adayının psikolojisini ve zaman geçtikçe moral ve motivasyonunu da olumsuz yönde etkilemektedir.

Çocuğunuzun yeni ezberleyeceği bir sayfada karıştırdığı, zorlandığı yerleri ezbere başlamadan önce işaretlemesi ya da bilen birine işaretlettirmesini teşvik edin.

EZBER ÖNCESİ YAPILACAKLAR

Ezberlenecek sayfayı yeterince yüzünden okuma

Ezber öncesi aşamada yapılabilecek uygulamalardan bir diğeri de ezbere başlamadan önce, tercihen bir gün öncesinde, sayfayı hatasız okuyuncaya, belli bir hıza ulaşip işlek hale getirinceye kadar yüzünden okumaktır. Bu sayede okuyuşa belli düzen, ahenk ve akıcılık katılmakta, sayfa bir bütün halinde görülebilmekte, kelimeler işitsel olarak da hafızalarına işlenmekte böylece ezber aşaması oldukça kolaylaşmaktadır.

Ayrıca dikkat edin bu ilk okuma egzersizlerinde ağza yanlış yerleşmiş kelimeler, telaffuz biçimleri ya da okuma alışkanlıkları hemen işin başında düzeltilmediğinde, ilerleyen aşamalarda düzeltilmesi zor engellere dönüşebilmektedir.

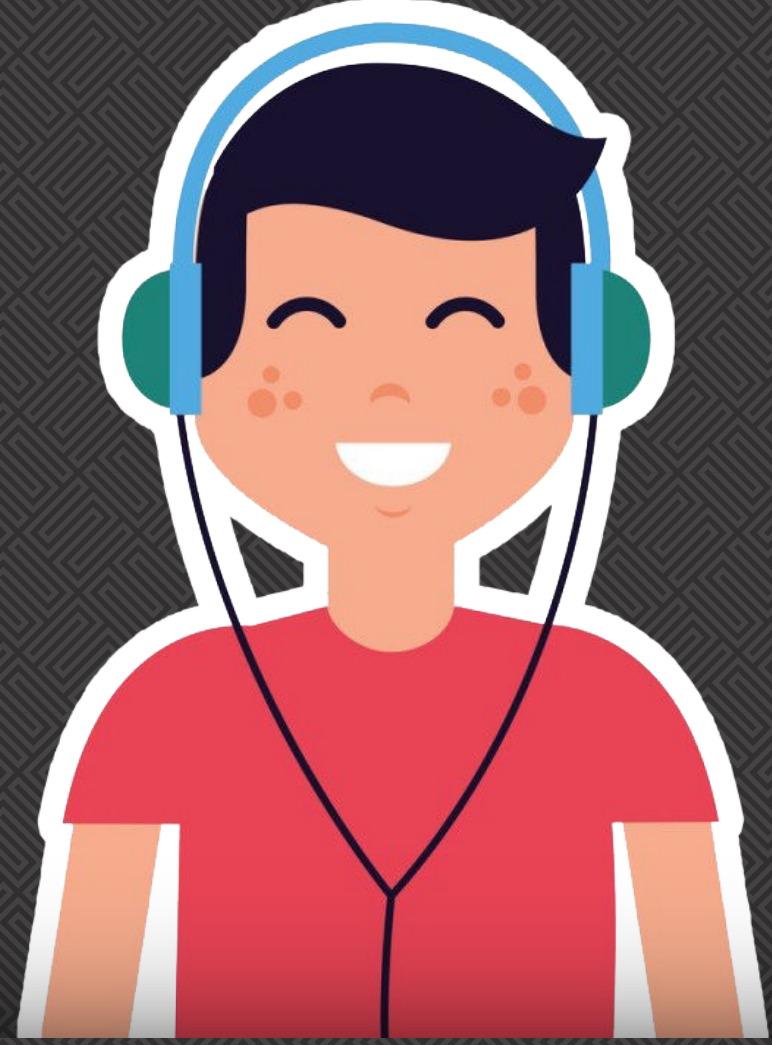

Çocuğunuzun yeni ezberleyeceği bir sayfayı, ezbere başlamadan önce, hatasız okuyuncaya, belli bir hıza ulaşip işlek hale getirinceye kadar ve en az 5-10 kere yüzünden okumasına özen gösterin.

EZBER ÖNCESİ YAPILACAKLAR

Ezberlenecek sayfayı bir yerden dinleme

Hafızlık eğitiminde dinlemenin önemi büyüktür. Özellikle seslere duyarlı, kulağı güçlü, işiterek öğrenen öğrencilerin dinleme çalışmalarından faydalanması gereklidir. Ezberlenecek sayfanın ezber öncesinde telaffuzu güçlü bir okuyucudan (fem-i muhsin) dinlenmesi hem kulak aşinalığı oluşturmakta, hem de telaffuzu zor ifadeleri açıklığa kavuşturmakta böylece olası yanlışların daha başından önüne geçebilmeyi kolaylaştırmaktadır. Ayrıca bu uygulama müstakbel hafız adayı için ilerleyen zamanlarda belli bir okuma tavrı ya da üslubunun gelişmesine de kaynaklık edebilecektir. Ezber sonrası dinlemeler ise bir nevi tekrar mahiyetinde olacak ve ezberini daha kalıcı hale getirecektir.

Çocuğunuzun yeni ezberleyeceği bir sayfayı ezberlemeden önce ve ezberledikten sonra bilgisayar, kalem Kur'an, telefon ya da bunlara benzer bir cihazdan dinlemesini teşvik edin.

EZBER ÖNCESİ YAPILACAKLAR

Ezberlenecek sayfanın mealine bakma

Ezber öncesi hazırlık adımlarından bir başkası da ezberlenecek sayfanın mealine göz atma, ayetlerin anlamı ve sayfada işlenen konu/konular hakkında genel bir malumat edinmedir. Ezberlenen bölümlerin mealini bilmek, duygu ve zihin boyutunu canlı tutuğu gibi Kur'an'ın anlaşılmasına da ışık tutar. Bu şekilde çalışmanın ezberlenen bölümleri kolay hatırlamaya da önemli katkısı olacaktır. Manasıyla beraber yapılan bu ezber çalışması; ayetlerdeki mesajlara kulak vermeye, üzerinde düşünmeye, hayata taşımaya ve uygun zeminlerde insanlara ulaştırmaya vesile olacaktır. Ayrıca çocuğunuzun, ezber yaptığı kısım ile ilgili konuları aile içinde paylaşması, gündeme taşınması hafızlıkla ilgili genel motivasyonunu arttıracaktır.

Çocuğunuzun yeni ezberleyeceği bir sayfanın mealine (anlamına) ezbere başlamadan önce göz atmasına ve sizlerle paylaşmasına özen gösterin.

EZBER SÜRECİNDE DİKKAT EDİLECEKLER

Önce ham sayfayı, ardından önceki ezberleri (has) hazırlama

Çocuğunuzun dersini mümkün olduğu kadar erken saatlerde hocaya verebilmesi ve ertesi gün verilecek dersin hazırlıklarına başlayabilmesi önemlidir. Bu süreçte, yani günlük dersin verilmesinin hemen akabinde, zihnin ve dikkatin en üst düzeyde olduğu öğleden önceki saatlerde bir sonraki gün okunacak derse ait ham sayfaların ezberlenmesi daha verimli olacaktır.

Nitekim ham sayfalardan başlayarak, yeni dersi hazır hale getirmeye zihinsel performansın daha iyi olduğu günün ilk saatlerinde başlamak ezberi kolaylaştıracaktır.

Günün ilk saatleri bilişsel potansiyelin, hafıza, dikkat ve odaklanma bakımında daha etkin bir şekilde işe koşulabilmesi anlamında günün ilerleyen saatlerine göre daha etkilidir.

Çocuğunuzun dersini önce ham sayfayı, ardından has sayfaları ezberleyerek hazırlamasına ve ham sayfalarını zihnin berrak olduğu saatlerde çalışmasına dikkat edin.

EZBER SÜRECİNDE DİKKAT EDİLECEKLER

Sayfada bulunan kelime, ayet vb. benzerliklere dikkat etme

Ezber sürecinde yeni ezberlenen sayfa ya da sayfalardaki kelime ve ayet benzerliklerine dikkat edilmesi gerekmektedir. Özellikle kısa ayetlerin yer aldığı, kimi zaman da peygamber kıssalarının yer aldığı sureler ile ayetlerin sonunda yer alan kimi ifadeler birbirine benzemektedir. Hafız adayının sayfayı ezberlerken sayfada yer alan bu tür benzerlikleri hesaba katması gerekmektedir.

Ezber sürecinde bu benzerliklere dikkat edilerek yapılan tekrarlar, zaman ve emek kaybını önemli ölçüde azaltacaktır.

Çocuğunuzun yeni bir sayfayı ezberlerken o sayfada bulunan kelime ve ayet ve benzerliklerine (birbirine karıştırılması kolay olan yerlere) dikkat ederek ezber yapmasını teşvik edin.

EZBER SÜRECİNDE DİKKAT EDİLECEKLER

Sayfayı bölerek ezberleme

Bilindiği gibi ezber sürecinden hafız adayları ezberlenecek sayfayı önce parçalara ayırmakta ardından bir bütün halinde bir araya getirerek ezberlemektedir. Çocuğunuzun yeni bir ezberle başlamadan önce sayfayı kendisi için uygun uzunlukta parçalara ayırması gerekmektedir. Örneğin sayfayı üç parçaya ayırması ve ilk parçanın daha uzun olması ezber sürecini kolaylaştıracaktır. Her yeni ezberlenen parça öncekilerle birleştirilerek tekrar edilir. Parça parça ezberlenen bir sayfanın son aşamada bir bütün halinde, yani tek parça olarak toparlanarak ezberlenmesi gerekmektedir.

Çocuğunuzun ezberleyeceği sayfayı parçalara ayırmasına ve ezberlediği bölümleri, önce kendi içinde birleştirerek, sonunda da sayfayı bir bütün halinde birleştirerek yeniden ezberlemesine dikkat edin.

EZBER SÜRECİNDE DİKKAT EDİLECEKLER

Bölümleri belli bir tekrar mantığına göre çalışma

Hafız adayının ezberlenecek kısa bölümleri belli bir tekrar mantığına göre çalışmasının öneminin büyük olduğu söylenebilir.

Çocuğunuzun zamanla belli bir tekrar mantığı

oluşturması ve ezber yaptığı esnada bu tekrar mantığını kimi küçük güncellemelerle beraber koruması ve geliştirmesi daha verimli çalışmasını sağlayacaktır. Örneğin sayfanın ilk bölümünü daha kısa parçalara ayırma (ortalama 2 satır) ve önce beş yüzünden okuma ardından ezber okumayı deneme, ardından üç yüzünden okuma ve yine hemen bunun ardından ezber okumayı deneme, nihayet bir yüzünden ve peşinden bir ezber denemesi yapması gibi.

Çocuğunuzun sayfanın bir bölümünü ezberlerken belli bir tekrar mantığı oluşturmasına ve bu yöntemi korumasına özen gösterin.

EZBER SÜRECİNDE DİKKAT EDİLECEKLER

Her bölüm için süre hedefi koyma

Hafız adayının her bir bölüm için, kendi ezber hızını da dikkate alarak süre hedefleri koyması, odaklanmasına ve dikkatini sürdürmesine yardımcı olacaktır. Aksi takdirde çalışması gereğinden fazla süreye yayılabilir veya kendi kabiliyetinden daha kısa sürede ezber yapabilme beklentisine kapılabilir ve bu olumsuz yaşantılar uzun vadede çocuğunuzun kendi potansiyeli hakkında karamsarlığa düşmesine sebep olabilir. Bu noktada kendisine uygun süre hedefleri, ne çok uzun ne çok kısa, belirleyebilmesi önemli hale gelmektedir. Bunu da birkaç denemeden sonra netleştirmesi ve gerektiğinde güncellemesi daha doğru olacaktır.

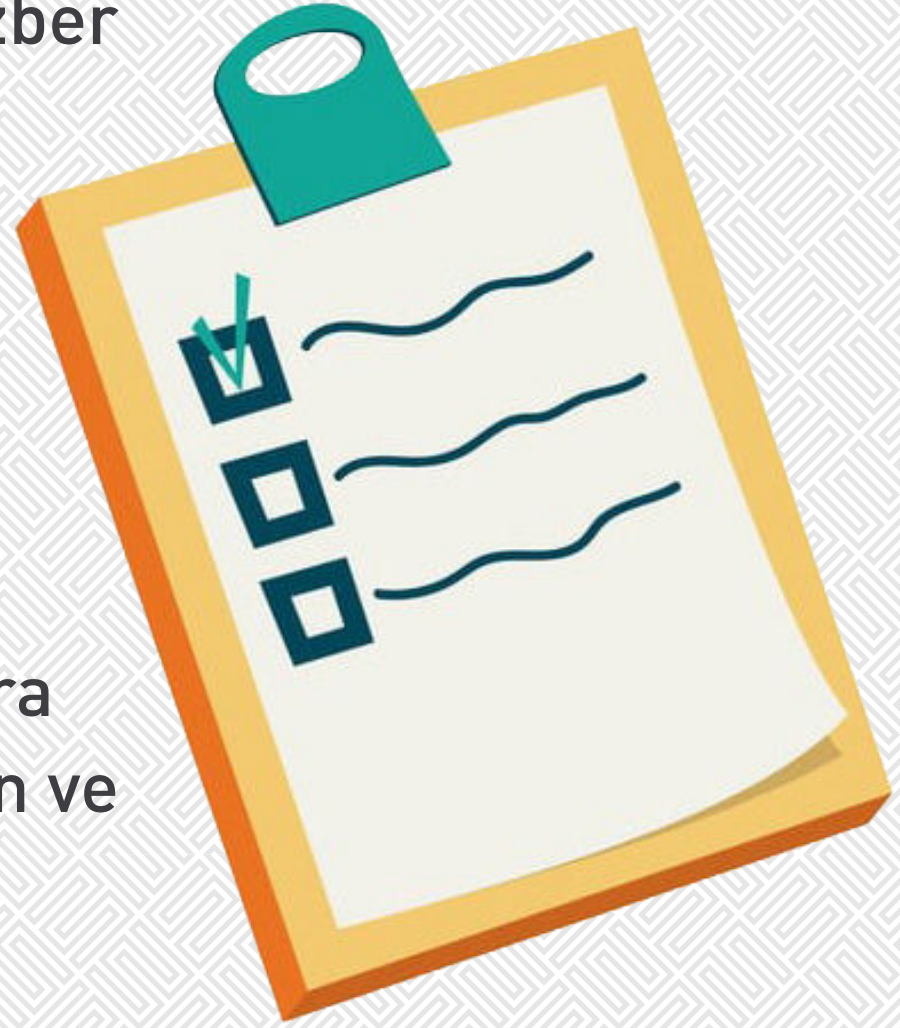

Çocuğunuzun ezberleyeceği her bölüm için kendi hızına uygun süre hedefleri belirlemesine ve gerektiğinde güncellemesine dikkat edin.

EZBER SÜRECİNDE DİKKAT EDİLECEKLER

Bir bölümü tamamlamadan diğerlerine geçmeme

Ezberleyeceği yeni sayfayla baş başa kalan hafız, şayet sayfa uygun bölümlere ayrılmamışsa birçok kafa karışıklığı yaşayabilir. Bazen sayfanın başından, bazen ortasından ya da sonundan, bazen de kolayına gelen ayetlerden ezber yapmayı denemektedir. Özellikle zorlandığı sayfalarda öğrenci bir alttan, bir üstten, bir kısa ayetten bir uzun ayetten ezber yapmaya çalışmakta, birçok ezberi yarım yamalak halde bırakarak tam olarak ezberleyip dinletmeden diğer kısımlara geçebilmektedir. Bu da oldukça zaman ve emek israfına sebep olmaktadır.

Çocuğunuzun bir bölümü tam olarak ezberleyip bitirmeden diğer bölümlere geçmemesine ve bölümler arasında ihtiyacına binaen molalar vermesine özen gösterin.

EZBER SÜRECİNDE DİKKAT EDİLECEKLER

Tecvit kurallarına dikkat ederek ezberleme

Ezberin belli bir hızda, belli bir ses ahengiyle ve tecvit kurallarına dikkat edilerek yapılması gerekmektedir. Hafız adayı zamanla okuyuş hızını artırmakta, bu hız da zaman içerisinde birçok kuralın ihlaline yol açabilmektedir. Bu türden, hıza bağlı hatalar bilhassa uzatılması gereken yerlerde özellikle de medd-i muttasıllarda karşımıza çıkmaktadır.

Kıraat uzmanları tarafından üzerinde ittifak edilmiş olan bu meddi en hızlı okuyuş düzeninde bile en az iki elif miktarı uzatmanın vacip olduğudur. Ayrıca kurallara uygun okunan her ayetin kendi içinde bir ritmi vardır ve bu ritim ezberlemeyi oldukça kolaylaştırır.

Çocuğunuzun yeni bir sayfayı ezberlerken okuyuş kurallarına mümkün olduğunca özen göstermesine dikkat edin.

EZBER SÜRECİNDE DİKKAT EDİLECEKLER

Ezberlediği bölümleri birine dinletme

Ezber sürecinin niteliğini etkileyen önemli değişkenlerden birisi de yeni ezberlenen bölümlerin bilen birisine dinletilmesidir. Burada önemli olan, dinletmenin hafız adayının hata yapma ihtimalini azaltacağı, dolayısıyla ezberinin niteliğini ve kalıcılığını güçlendireceğidir. Çocuğunuz sayfanın evvela ilk bölümünü, ardından birinci ve ikinci bölümünü birleştirerek, en sonunda da sayfayı tek parça halinde dinleterek ezberini kontrol ettirmelidir. Ezberlediklerini hiçbir zaman dinletmeyen ve dolayısıyla ezberinin kalitesini kontrol etmeyen bir öğrenci dersini rahatlıkla verip veremeyeceğinden emin olamaz.

Çocuğunuzun, ezberlediği bölümleri tek tek ve sırasıyla birleştirerek en sonunda da sayfayı bir bütün halinde dinletmesine özen gösterin.

TEKRAR SÜRECİ

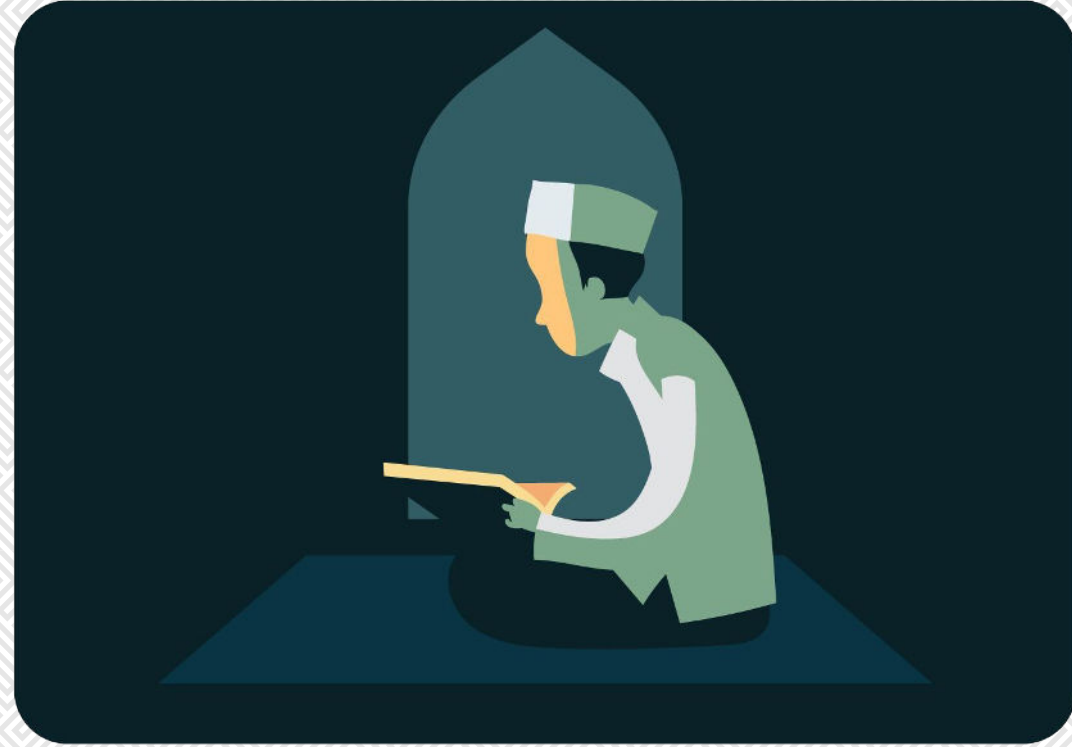
Bilindiği üzere hafızlıkta ezberlenmiş olan sayfaların doğru bir düzen içerisinde yeterince tekrar edilmemesi has diye tabir edilen sayfaların, daha sonraki dönüşe kadar unutulmaya yüz tutmasına yol açmaktadır. Bu tür bir pekiştirme olmadığında bir sonraki dönüşte öğrenci, neredeyse ham sayfaları ezberlemek için harcadığı emek ve vakit kadar, has sayfaları yeniden ezberlemeye emek ve vakit harcamaktadır. Bunun önüne geçmek için ezberlenen sayfaların unutmaya meydana gelmeden belirli aralıklarla gözden geçirilmesi, zihnin çalışma sistemi dikkate alınarak belli zamanlarda düzenli tekrar edilmesi gerekmektedir.

TEKRAR SÜRECİ

Uyku öncesi tekrar etme

Tekrar yoluyla hatırlama ve pekiştirme süreçlerinde uyku öncesinde, bilhassa gece yatmadan önce yapılan tekrar çalışmalarını önemi büyüktür. Uyku öncesi bu tür tekrarların ezber olarak yapılması önemli olmakla beraber yüzünden de yapılabileceği söylenebilir. Zira gün içinde yapılan yeni ezberlerin uyku öncesi salt yüzünden birkaç kez okunması bile gün içinde ezberleme aşamasında yapılan birçok işlemin, bağlantının, kodlamanın vs. tekrar hatırlanması, zihinde canlanması, tazelenmesi anlamına gelebilecektir. Bilindiği üzere uyku esnasında çevresel uyarıcılar, dikkat çekici ve unutmaya kolaylaştırıcı faktörler azalmakta, bu durumda zihnin son işlediği bilginin sabah hatırlanması daha kolay olmaktadır.

Çocuğunuzun gece yatmadan hemen önce ertesi gün vereceği dersi bir-iki kez tekrar etmesini teşvik edin.

TEKRAR SÜRECİ

İlk saatler ve günler içerisinde tekrar etme

Yapılan araştırmalar unutmanın en fazla, öğrenmeyi takip eden ilk saatler içerisinde olduğunu göstermektedir. Düzenli tekrar ve pekiştirme egzersizleri olmadığında, ezberlerin büyük bir kısmının ilk 24 ve 48 saat içinde unutulduğu ifade edilmektedir.

Bu nedenle unutmanın en tepe noktaya çıktığı ilk saatler ve günler içerisinde yapılacak düzenli tekrarlar unutmayı azaltma

bakımından büyük önem taşımaktadır. Zira doğru ve zamanında yapılmayan tekrarlar ezberin niteliğini düşürmekte, hatırlamayı güçleştirmekte, sonraki tekrarlar için giderek artan bir külfeti de beraberinde getirmektedir.

Çocuğunuzun yeni ezberlediği bir sayfayı ilk 24 saat (1 gün) ve 48 saat (2 gün) içinde tekrar etmesine özen gösterin.

TEKRAR SÜRECİ

Özel zaman dilimlerinde okuyarak tekrar etme

Ezberlenen ayet, sure ve cüzlerin zaman zaman farklı ortam ve vakitlerde tekrar edilmesi de ezberin kalıcılığı noktasında anlam taşımaktadır. Örneğin kandil geceleri, Cuma akşamları, cenaze merasimleri, yolculuklar, hatim törenleri vb. Özel zaman dilimlerinde yapılacak tekrarlar için öğrencinin hafızlığını tamamlaması gerekmektedir. Bu bir kültürdür ve Kur'an ile meşgul olmanın hususi bir göstergesidir. Şüphesiz ki bu tür tekrarlar içerisinde en önemli örneklerden birisi namazlarda okunarak yapılan tekrarlardır. Ezberlenen ayetlerin vakit namazları ile Cuma ve bayram namazlarında düzenli biçimde okunması (tekrar edilmesi) onların kalıcılığını olumlu yönde etkileyecektir. Ayrıca çocuğunuzun ezberlerini günlük hayatında kullanması, bunu çevresindekilerle paylaşması bu minvalde büyüklerinden alacağı dua ve takdirler azmini ve gayretini arttıracaktır.

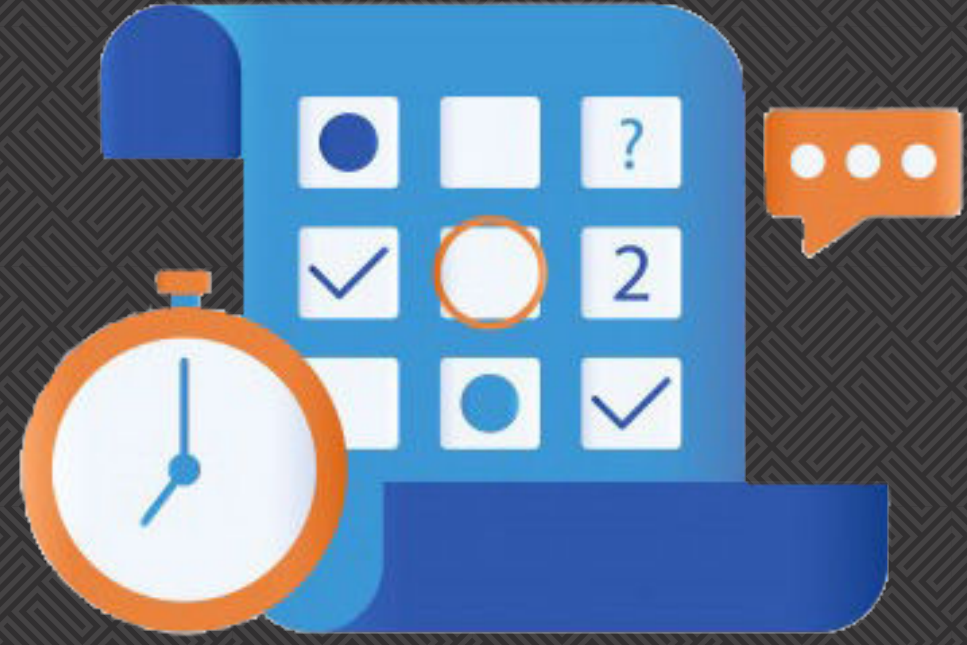

Çocuğunuzun ezberlediği cüz ya da sureleri özel zaman dilimlerinde (Namazlarda, mukabelelerde, yolculuk esnasında vb.) okumasını teşvik ve takdir edin.

ZAMAN YÖNETİMİ

Günlük, haftalık, aylık planlar yapma ve bunlara uyma

Hafızlık eğitiminin zamanla ilişkisini kurmak oldukça anlamlıdır. Nitekim hafızlık eğitimi günü, haftayı, ayı ve yılı yapılandırmak suretiyle birkaç yıl süren bir eğitim sürecidir. Bu süreçte çocuğunuz aslında zamanla yarışmaktadır. Hafızlık eğitimine bir kez dâhil olduğunda (hazırlık programı da dahil) ortalama iki yılda bu sürecin bitirilmesi beklenmektedir. Süreç uzadığında her geçen ay dönüşler daha da zor hale gelmekte eski öğrenilenler unutulabilmektedir. Bu nedenle çocuğunuzun haftada en az 6 ders vermesi ve dönüşlerini 35 günde tamamlaması önemli hale gelmektedir. Çocuğunuzun günlük-haftalık-aylık planlar yapması ve bunlara uyması, bu hedeflere ulaşmasında oldukça yardımcı olacaktır.

Çocuğunuzun bir gününü, haftasını ve ayını nasıl değerlendireceğine dair bir plan hazırlamasına ve buna uymasına teşvik edin.

ZAMAN YÖNETİMİ

Düzenli molalar verme

Çocuğunuzun dikkat süresinin sınırlı olduğunu unutmayın. Uzun süre aralıksız çalışması dikkatini toplamasını ve sürdürebilmesini olumsuz etkileyecektir. Bu da hafız adayının ezbere ayırdığı sürenin karşılığını alamamasına ve ümitsizliğe kapılmasına neden olacaktır. Örneğin sayfanın ilk bölümünü ezberledikten sonra, ihtiyaç duyması halinde kısa bir mola vermesi ve daha sonra ikinci bölüme geçmesi çalışmasının verimini arttıracaktır. Bu nedenle hazırladığı günlük planında yeterince kısa ve uzun molaların olmasına ve bunların uygun zamanlara yerleştirilmesine dikkat edin. Özellikle kısa molalarda, dijital oyunlardan ve televizyondan uzak durmasını sağlayın. Bu ezbere geri döndüğünde daha kısa sürede odaklanabilmesine yardımcı olacaktır.

Çocuğunuzun düzenli olarak ve yeterli uzunluklarda molalar vermesine özen gösterin.

ZAMAN YÖNETİMİ

Düzenli uyku alışkanlığı

Zaman yönetimiyle ilgili bir diğer önemli husus da düzenli uyuma ve yeterince dinlenmedir. Uykunun bilişsel süreçlerin etkin biçimde işleyişine, hafızanın etkin çalışmasına, unutma-hatırlama dengesine olumlu katkıları olduğu ifade edilmiştir. Çocuklarda bir saat az uyumanın dikkat ve uyanıklığı olumsuz etkilediği belirlenmiştir. Neticede yeterince dinlenemeyen ve düzenli uyku uyuyamayan öğrencilerin hafızlık eğitiminde birçok aksaklığın olacağı rahatlıkla söylenebilir. Bu nedenle çocuğunuzun yatağa gitme ve yatma zamanları düzenlenmeli, okul ve tatil günlerinde yatma ve kalkma saatleri aynı olmalıdır. Ortaokul çağındaki bir çocuğun sağlıklı gelişimi için ortalama 9 saat uykunun ideal olduğu söylenebilir.

Çocuğunuzun bir uyku düzeninin olmasına ve yeterince uyumasına özen gösterin.

ZAMAN YÖNETİMİ

Eksik derslerini telafi etme

Hafızlık eğitiminde kimi zaman çeşitli nedenlerle ders kayıpları olabilmektedir. Örneğin hastalık, tatiller, çeşitli sosyokültürel faaliyetler, öğrencinin isteksizliği vb. neticesinde ders verme sürecinde kimi aksamalar yaşanabilmektedir. Fakat hafızlık sürecinde zamanında verilmeyen derslerin kısa süre içerisinde telafi edilmesi gerekmektedir. Aksi durumda hafızlık eğitimi uzamakta aylar, yıllar geçtikçe sürecin uzamasına bağlı olarak birçok problem ortaya çıkabilmektedir. Bu nedenle çocuğunuzun eksiklerini telafi etme sorumluluğu ve bilinci geliştirmesi çok önemli hale gelmektedir.

Çocuğunuzun ders veremediğinde onu nasıl telafi edeceğini planlamasına ve o plana göre eksikliğini telafi etmesine teşvik edin

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Hafızlık Öğrencilerinin Çalışma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma, Doç. Dr. Cemil OSMANOĞLU, Yüksek Lisans Öğrencisi Ferda ASLAN, Erciyes Üniversitesi
- Dünyada Hafızlık Yöntem Örnekleri, Öğr. Gör. Dr. Ömer ÖZBEK, Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
- Çocuklarda Uyku, Yard.Doç.Dr. Hatice YILDIRIM SARI, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bil. Fak.
- Ezberleme Yöntemleri - Altın Öğütler, MEB Din Öğretimi Genel Müdürü Nazif YILMAZ
- Hafızlık Sürecinde Anne Babalara Ve Eğitimcilere yol Haritası, MEB Din Öğretimi Genel Müdürlüğü
- Kuran Öğretim Ve Hafızlık Eğitimi Üzerine Bazı Düşünceler, Dr. Yavuz FIRAT, Erciyes Üniversitesi ilahiyat Fakültesi
- İTO Marmara Anadolu İmam Hatip Lisesi Hafızlık Paydaşları Çalıştayı Kitapçığı
- <http://hafiz.meb.gov.tr/> , MEB Din Öğretimi Genel Müdürlüğü
- İlköğretim Öğrencilerinin Dikkat Toplama Sürecine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi, Yrd. Doç. Dr. Suna KAYMAK ÖZMEN, Yrd. Doç. Dr. Özden DEMİR, Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi